

ВОЛОДИМИР МИКИТА

БІБЛІОТЕКА УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА

UARTLIB.ORG

UARTLIB@GMAIL.COM

СПІЛКА ХУДОЖНИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ РСР
ЗАКАРПАТСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ СПІЛКИ ХУДОЖНИКІВ УРСР

ЗАСЛУЖЕНИЙ ХУДОЖНИК УРСР

ВОЛОДИМИР МИКИТА

КАТАЛОГ
ВИСТАВКИ ЖИВОПИСУ

КИЇВ, 1979

Цей шлях не був простим і легким: Володимир Микита ніколи не належав, як кажуть, до «любленців долі». Щоправда його твори досить рано з'явилися спочатку на обласних, а згодом на республіканських і всесоюзних виставках. Поступово склався думка про Микиту як про одного з найбільш здібних і перспективних молодих живописців Закарпаття. Але становлення творчої індивідуальності, пошуки свого обличчя і свого місця в загальному розвитку закарпатського живопису протікали складно.

Вирішальним стало переконання, що продовжувати традиції своїх учителів, традиції закарпатської школи — це не означає буквально наслідувати їхні прийоми, манеру, сюжетні. Бути завжди сучасним, не стояти на місці, а йти разом з народом, з глядачем і попереднього, чути його відгукуватися на зміни в його духовному та історичному житті — ось перша заповідь, яку сприйняв Микита від своїх учителів. Різними мистецькими шляхами до цієї ж мети прагнули його ровесники і товариші, ужгородські художники п'ятидесятих років — А. Шеля, М. та Е. Медведькі, П. Бездір, Е. Кременицька й інші.

Микита вперше йшов крутими стежками, не дуже тішачись ознаками ранніх успіхів і не втрачаючи віри в себе від прикрих невдач. У 1950-х — на початку 60-х років він широко використовує застосований тоді в творчості художників його генерації набір прийомів: ліпідарність зображальної мови, площинно-декоративне трактування форми, кольорову пляму, креслену контуром і т. п. Прогнання до багатозначності в той час нерідко оберталося декларативністю, злободенністю — ілюстраційністю і привабливістю сюжетно-образних рішень. Експлуатація локальної живописності Закарпаття таїла небезпеку ординарної краси, банальних штамів, турпистичної цікавості. Як і багато хто з художників того часу, Володимир Микита не уникнув цієї «хвороби». Зрештою, від крайностей, від суєтності моди його оберігав імунітет: міцний і стійкий інтерес до людини, її морального і суспільного потенціалу. Визначити своє ставлення до неї і відповідно побудувати свою творчу і живописну систему — ось що було найважливім, але й найсудеттвішим.

Час від часу з'являлися роботи, позначені глибокими роздумами про життя, прагненням знайти для розкриття теми максимальні виразні засоби, і це підтримувало віру в художника. Такими були тонка і лірична «Дівчина з Колочава» (1959), «Вівчар» і «Колгоспний конох» (1960), особливо «Дідо-казкар», що нагадував концентровану емоційність і психологічну заглибленість народних типів А. Ерделі і Ф. Манайла. А потім знову кроки вбік,

назад, на місці... Врешті дістали верх власне ті тенденції, що виходять з надр закарпатської школи і, як виявилось, найбільш органічні для В. Микити. Конкретно вони проявилися в розумінні асоціативної природи художнього образу, що протистоїть ілюстративній описовості, в досконалому оволодінні кольором, в чіткій конструктивності об'єкта, пластичних і композиційних структур. Це були дуже важливі рубежі і на підступах до них Микита уважно вивчав, більш того, «переживав» доробок своїх попередників, насамперед А. Ерделі, Ф. Манайла, Е. Кондратовича, в яких завжди бачив не тільки вчителів і улюблених художників, а й зразок етичного та естетичного ставлення до мистецтва, народу, життя. І все-таки головна проблема так би мовити, «питання питань» залишалось: сучасність як вічна інспірація творчості, відображення життя народу як сенс і найвище виправдання роботи художника, призначення мистецтва як невід'ємної частини духовного життя суспільства.

Останнє десятиріччя стало для Володимира Микити періодом становлення його як майстра тематичної картини. Власне, у великих сюжетних композиціях, що відтворюють життя, працю та побут закарпатського села, художник найбільш повно розкривав свої можливості і органічну причетність до тієї магістральної традиції закарпатської школи живопису, яку можна було б визначити поняттям «людина на землі». Власне кажучи, всі або майже всі тематичні полотна В. Микити останніх років так чи інакше зводяться до цієї кардинальної проблеми, що об'єднує їх в єдиний своєрідний цикл.

Людина народжується, живе та помирає на своїй землі. Земля годує її, людина віддає їй, землі, свою працю, піт і кров. Земля може бути щедрою або скупобою, ніжною або жорстокою, і людина, віддаючи рідній землі всі сили, всього себе, наліже її часткою людського розуму і духу. В цих вічних і щоденних процесах земля і людина вступають у складні і неоднозначні відносини. Першодержала глибокої особистості зацікавленості художника в дослідженні та образному втіленні цієї великої теми простежуються в картині «Обід в полі» (1971). Відтворюючи в образі хлопчика, що склався над мискою, своє селянське дитинство, Микита утверджує правду на землі як основ всіх основ. Створив рівновагу відродженої композиції, цілісний силует матері в хустинці і темному одязі, смислова і живописна композиційна єдність зображеного служать художнику засобами збагачення монументалізації картинного образу, прийнятого благоговійною серйозністю автора та персонажів.

Персональна виставка — це завжди в якійсь мірі несподіванка, навіть коли знаєш художника багато років. І випробування «на міцність»: не кожний має неабиякий талант здатний витримати таку широку творчу репрезентацію.

Володимир Микита наважився на такий крок. Ще порівняно недавно про нього говорили і писали як про «молодого, що подає надії...» Сьогодні перед нами художник середнього покоління, за плечима якого чверть віку напруженої і плідної роботи, який вступив у пору творчої зрілості і підбиває перші підсумки зробленого. В різнобійностях думок і суперечках, що точаться навколо його доробку і взагалі творчості художників Закарпаття, Микита представив найпереконливіший аргумент: виставку, значну як за обсягом, так і за своїм мистецьким рівнем.

Як художник, Микита майже ровесник мистецтва Радянського Закарпаття. В 1945 році закінчилася Велика Вітчизняна війна, і народ Закарпаття, визволений Радянською Армією від окупантів та іноземних гнобителів, вперше за всю історію дістав можливість вільно висловити свою волю — навично воз'єднатися з єдинокровними братами з карпатськими перевалами, — з Радянською Україною, з усіма народами Країни Рад. У наступному році створється Закарпатське відділення Спілки радянських художників України, а ще за рік шістнадцятирічний хлопчина з села Ракошино, що поблизу Мукачеве, переступає поріг Ужгородського художнього училища. Тут зустріли його фундатори і найвидатніші майстри закарпатської школи живопису Адальберт Ерделі, Йосип Бокаш, Федір Манайло, Ернест Кондратович, які стали його вчителями і наставниками, а з часом — старшими колегами, друзями. Звідси почався його шлях у мистецтво.

Ні, не завжди людина була на своїй землі господарем. Володимир Микита ще добре пам'ятає ті часи, і живі враження дитинства надають його «живописним спогадам» особливої переконливості. Якщо в картині «На чужині» (1967) образ селянина-емігранта занадто прямолінійно і декларативно протиставлений бездушній громаді капіталістичного міста, то інші роботи з серії «Про минуле» — «Самостійність» і особливо «За упокій» (1970) — глибоко хвилюють справжнім трагізмом. Мимоволі постають в пам'яті потрясаючі полотна Ф. Манайла і Е. Кондратовича 30-х — початку 40-х років, спливають асоціації і з «жорстоким реалізмом» селянської прози В. Стефаника, О. Кобилянської, закарпатських письменників, але В. Микита по-своєму вирішує цю традиційну для закарпатського живопису тему. Відмовляючись від надривної експресії, художник прагне до поглибленого психологізму, незаперечної достовірності образів, ситуацій, обставин.

Ці екскурси в минуле, мабуть, були необхідні автору, життя якого проходило на зламі двох історичних епох, але вся творчість якого звернута до сьогодення й майбуття рідного краю. «Дідо-садівник» (1968), «Ягнятко» (1970), «Збір картоплі» (1970), «Новина» (1970), «Звозять сіно» (1971), «Весняні турботи» (1973) та інші полотна створюють повнокровну і «поліфонічну» панораму життя і праці сучасного закарпатського села. Мабуть, не так вже і важко було художнику передати у своїх картинах красномовні прикмети сьогодишнього побуту: шляхи до справжньої, глибинної сучасності свого мистецтва Володимир Микита шукає не в зовнішньому антуражі і атрибутах, а в самому способі образного бачення, в постановці і рішенні споконвічних проблем народного життя з позицій нашого часу і нашої дійсності. Тема людини і землі знаходить своє економічне і оптимістичне вирішення в радості колективної праці, органічної гармонії трудівника і землі, що належить тим, хто її обробляє, єдності людини і природи, людини та великого і прекрасного світу, що її оточує. В цій взаємодії народжуються висока гідність особистості, щедра доброта, безмежна і діюва любов до матері-землі, до всього живого. Доброта, любов і душевна щедрість проявляють чудовий образ старого вівчара («Ягнятко»), що бережно притиснув до грудей новонароджене ягнятко; вони здобувають і світлу перемогу над грубою бездуховною силою («На Новий рік», 1969). Піднесене уявлення про селянина утверджується художником як моральне начало, що одухотворює і освітлює буття і працю трудівника на землі. Серед кращих творів В. Микити — картина «За щастя онука» («У сіпському клубі», 1972).

ДО СОНЦЯ.
Знімана техніка. 1972.

Традиційне народне свято на честь появи на світ нової людини постає перед нами як конкретний «портрет» сучасного закарпатського села, як вияв його морального потенціалу, нарешті, як образний мистецький еквівалент соціально-етичного поняття «людина серед людей».

ЗБІР КАРТОПЛІ.
Олія. 1970.

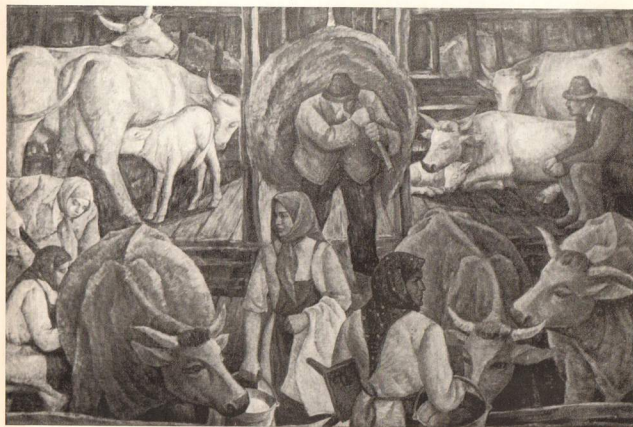
Селянська праця та її носії завжди сповнені в полотнах В. Микити великого смислу і краси. В його картинах «Збір картоплі», «Звозять сіно», «Весняні турботи», «Ранок на фермі» та інших виразно звучать епічні інтонації, негучний, але мажорний пафос дружної спільної праці людей на добрій землі, що вічно оновлюється. Така естетична та громадянська позиція спричиняється до настільки пошуку монументальності образу, не зовнішньо-формальної, а такої, що виникає перш за все із значущості змісту і ідейного задуму. В образній плоті живопису це прагнення реалізується через глибоку змістовність і душевну чистоту персонажів, конструктивність композицій, побудованих на плавних і пружних ритмах, матеріальність щільного, вагомого письма, виразність живописної фактури, благородну стриманість гармонійного колориту. Все це говорить про Володимира Микиту як про художника серйозного, мислячого, свідомо причетного до творчої розробки актуальних проблем сучасної тематичної картини.

В інших аспектах, але ті ж самі якості художника виявляються і в таких живописних жанрах, як портрет, пейзаж, натюрморт. Долаючи багатослівну описовість ранніх портретів, він наполегливо ішов до пізнання глибинної суті своїх моделей, до правдивого і разом з тим піднесеного трактування образу людини, її духовного і морального наповнення. «Моя мамка» (1967) — образ інтимний і водночас повсюдно монументальний, хвилюючий приналежністю та благородством внутрішнього світу старої селянки. В «Сестричках» (1968) художник звертається до більш умовних засобів, щоб передати особливу душевну чистоту дітей, а в «Невропатологу Д. Снігурському» (1968) прагне знайти щось на зразок «формули духовності» лікувальника людських недугів і цілителя. Можливо, найвищим досягненням В. Микити як портретиста став твір «Художник О. Манайлов» (1976). Образ видатного майстра автор розкриває просто, без гучного пафосу, «богемної небажливості» або розчуленого милування. Свідомо підкреслена буденність обстановки і обличчя не приземлюють характер; навпаки, в ньому розкриваються демократичність Федора Манайла, творчість якого стала часткою духовного життя народу, велика внутрішня сила художника-трудівника і мислителя. Досконала портретна схожість і життєва переконливість образу поєдналися із стриманою, ніби прихованою схильованістю, глибокою одухотвореністю, піднесеним складом почуттів та думок.

Людина, і перш за все людина — ось що визначає основну магістраль творчості Володимира Микити. І навіть тоді, коли на полотнах вона не зображена, то все ж незримі при-

сутня в активному ставленні «ліричного героя» до будь-якого сюжету. Пейзажі художника — це «земля людей», батьківщина його героїв. Тому серед численних його пейзажів можна знайти більш або менш вдалі, але нема байдужих. Вільно і жадбно черпаючи з навколишнього світу натхнення і життєвий матеріал, В. Микита перетворює його у відповідності з своїм баченням, своєю творчою волею. Так «Гірський пейзаж» (1967), «Дерева» (1967), «Гірське озеро» (1968), «Народна готика» (1968), полонять безпосередністю сприйняття. «Зимовий мотив» (1972), «Сонячна зима» (1973), «З вершу на верш» (1973), «Ноктюрн» (1973) цікаві тим, що в них дається синтез образного узагальнення, розкривається рівновага і гармонія чуттєвого і раціонального начал.

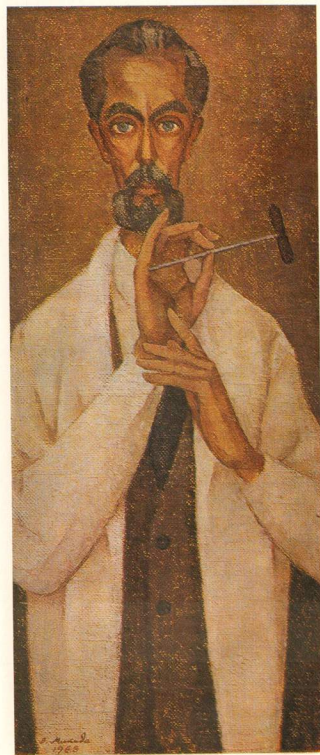
Ця ж тенденція, очевидно, в дуже специфічній формі виявляється і в натюрмортах В. Микити. Художника цікавили не стільки речі самі по собі, їх об'ємно-просторові, колористичні, фактурні чи інші характеристики, скільки відбиті в них власне людські відносини, почуття, переживання. В «Початку весни» (1971) або «До сонця» (1972), «Кактусях» (1976) або «Біля вікна» (1976), — знаходять втілення дивовижна життєстійкість всього суцього, прагнення життя і щастя: в «Тиші» (1973) — просвітлений смуток, спокій, думки про час, асоційовані зі старим будинком на буфеті, катками, забутими окулярами... Тонка одухотвореність і ліризм натюрмортів В. Микити ставлять їх в ряд неабияких явищ цього живописного жанру. Так, персональна виставка В. Микити стала для багатьох з нас в певній мірі несподіванкою. Глядачі знають його як майстра тематичної картини з народного життя, автора завжди цікавих і своєрідних портретів і пейзажів. Але тільки зараз вирисовується масштабність творчості художника як значного явища мистецтва Радянського Закарпаття, сучасного українського живопису. Разом із своїми колегами Володимир Микита перейняв від засновників закарпатської школи естафету, сприйнявши не зовнішні ознаки, а головне — традицію кровної причетності до історичної долі рідного народу, життя і праці людини, що будувє нині на оновленій землі своє майбутнє.

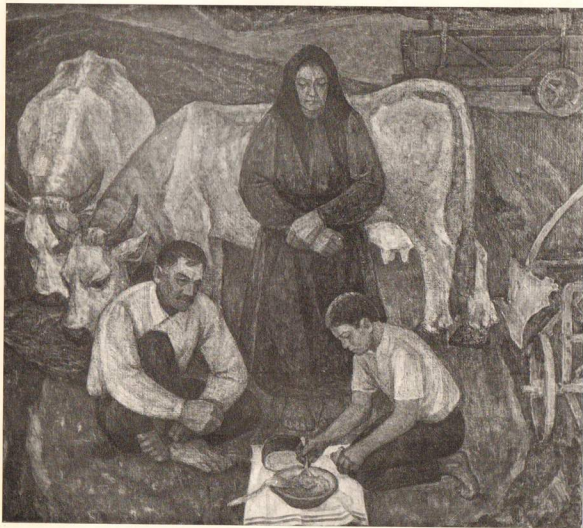
ЯГНЯТКО.
Олія. 1969.

ЛІКАР-НЕВРОПАТОЛОГ
Д. СІГУРСЬКИЙ.
Олія. 1968.

ОБІД У ПОЛІ.
[із серії «Про минуле»].
Олія, 1971.

НАДВЕЧІР'Я.
Змішана техніка, 1970.

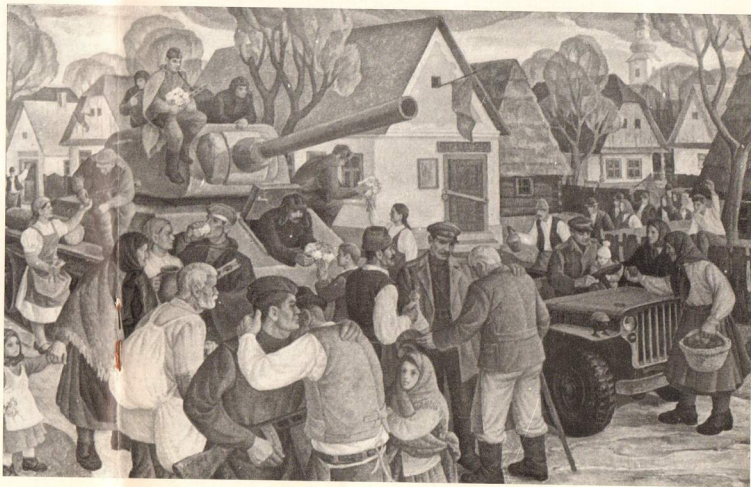
НАРОДНА ГОТИКА.
Олекс. 1968.

ЗУСТРІЧ ВІЗВОДИТЕЛІВ
В СЕЛІ РАКОШИНО НА ЗАКАРПАТТІ.
Олекс. 1975.

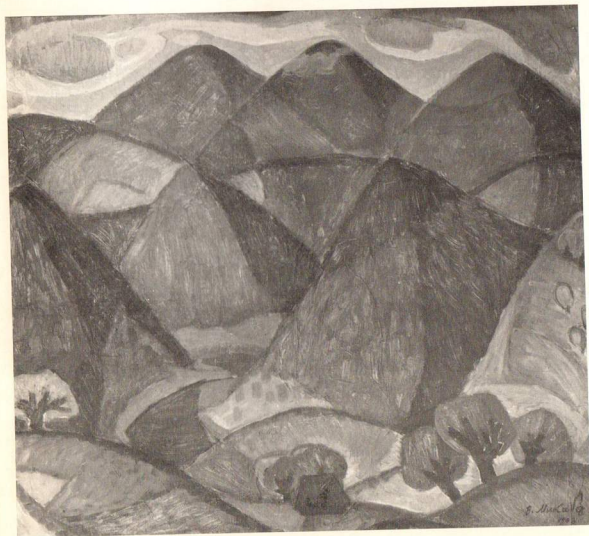

НЕЗАБАРОМ ВЕСНА.
Темпера. 1973.

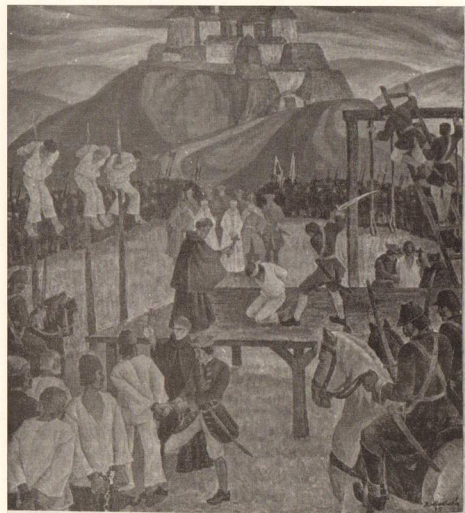
БЛАКИТНИЙ РАНОК.
Темпера. 1974.

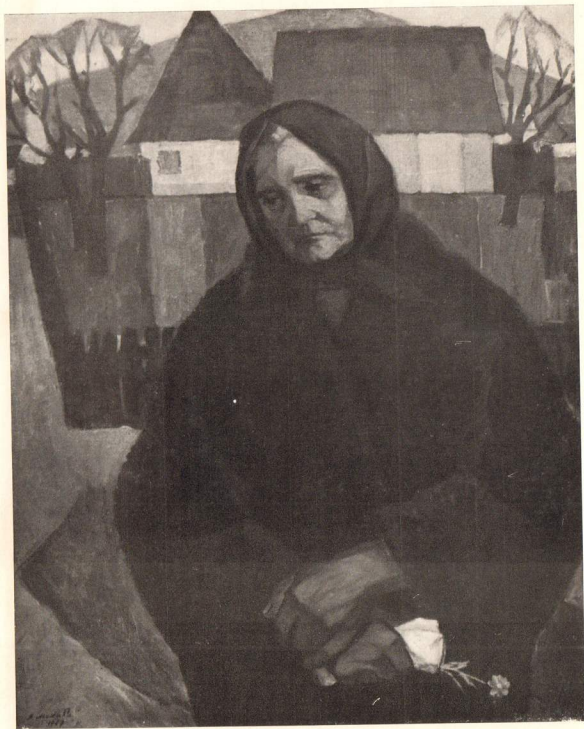
ГІРСЬКІ РИТМИ.
Олія. 1968.

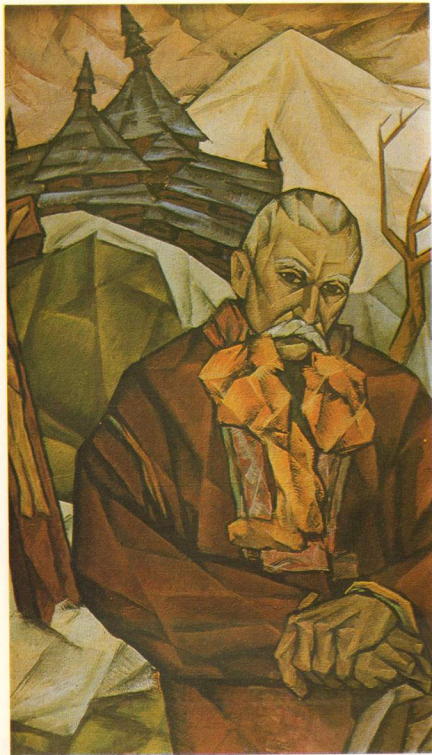
СТРАТА КУРУЦІВ.
Олія. 1975.

МОЯ МАМКА.
Олія, 1967.

СТАРІЙ ГУЦУЛ.
Темпера, 1966.

НА НОВИЙ РІК.
Олія, 1969.

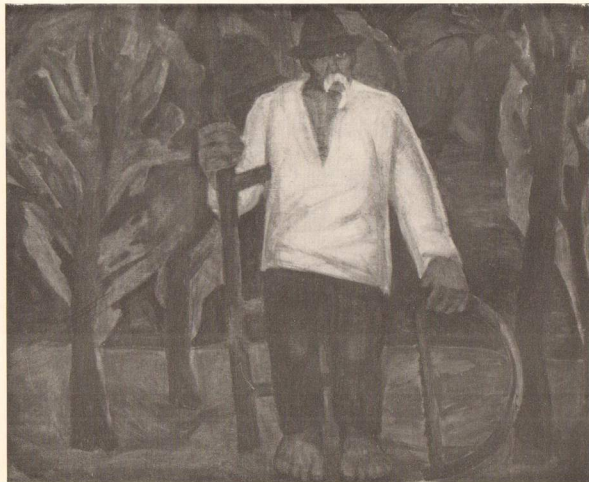
НА ЧУЖИНІ.
Олія, 1987.

СТАРИЙ РИБАЛКА.
Олія. 1965.

ДІДО-САДІВНИК.
Олія. 1968.

КАТАЛОГ

ДІВЧИНА НА ПЛЕНЕРІ. 1959.
К., о. 44×42.
Приватна збірка. Ужгород.

КОЛГОСПНИЙ ВІВЧАР. 1960.
П., о. 80×70.
Закарпатський художній музей. Ужгород.

КОЛГОСПНИЙ КОНЮХ З СЕЛА МАЙДАНИ.
1960.
К., о. 77×57.

ДІДО-КАЗКАР. 1961.
К., о. 70×50.

В ЛИТОВСЬКОМУ СЕЛІ. 1963.
К., о. 60×83.

ШТОРМ. 1963.
К., о. 60×80.

ДОРОГА. 1963.
К., о. 60×82.
Приватна збірка. Ужгород.

СТАРИЙ ГУЦУЛ. 1966.
К., темпера. 43×74.

НЕВИЧАНСЬКИЙ ЗАМОК. 1966.
Пал., темпера. 35×22.

Розміри творів подані в сантиметрах.
Перша цифра означає висоту, друга — ширину.
Твори, місцезнаходження яких не вказується,
належать авторам.

Умовні скорочення:

П. — полотно
К. — картон
Пал. — папір
О. — олія

ДЕРЕВО. 1967.
П., о. 81×75.

НА ЧУЖИНІ. 1967.
П., о. 105×82.
Закарпатський художній музей. Ужгород.

МОЯ МАМКА. 1967.
П., о. 105×82.

СЕСТРИЧКИ. 1968.
П., о. 137×80.

ЛІКАР-НЕВРОПАТОЛОГ Д. СНИГУРСЬКИЙ. 1968.
П., о. 130×55.
Спілка художників СРСР.

ДІДО-САДІВНИК. 1968.
П., о. 84×100.

НАРОДНА ГОТИКА. 1968.
П., о. 115×63.

ГІРСЬКІ РИТМИ. 1968.
П., о. 55×60.

НА НОВИЙ РІК. 1969.
П., о. 148×135.

ЯГНЯТКО. 1969.
П., о. 110×150.

ЗБІР КАРТОПЛІ. 1970.
П., о. 155×90.
Запорізький художній музей.

НОВИНА. 1970.
П., о. 155×190.
Запорізький художній музей.

НАДВЕЧІР'Я. 1970.
П., змішана техніка. 115×130.
Спілка художників УРСР.

ПОРТРЕТ СТАРОГО КОМУНІСТА
М. СИДОРЯКА. 1970.
П., о. 100×75.
Закарпатський краєзнавчий музей. Ужгород.

3 серії «Про минуле».

ЗА УПОКІЙ. 1970.
П., змішана техніка. 80×120.

САМІТНІСТЬ. 1970.
К., о. 58×93.
Приватна збірка. Ужгород.

ОБІД У ПОЛІ. 1971.
П., о. 104×120.

ЗВОЗЯТЬ СІНО. 1971.
П., змішана техніка. 145×190.
Спілка художників СРСР.

ЗА ЩАСТЯ ОНУКА. (У СІЛЬСЬКОМУ КЛУБІ).
1972.
П., змішана техніка. 165×200.
Спілка художників СРСР.

ДО СОНЦЯ. 1972.
П., змішана техніка. 100×75.

СПОКІЙ. 1972.
П., змішана техніка. 75×59.

НЕЗАБАРОМ ВЕСНА. 1973.
П., змішана техніка. 55×70.
Приватна збірка. Київ.

З ВЕРХУ НА ВЕРХ. 1973.
П., змішана техніка. 60×75.
Приватна збірка. Ужгород.

ВЕСНЯНІ ТУРБОТИ. 1973.
К., темпера. 170×150.
Закарпатський художній музей. Ужгород.

НОКТЮРН. (САМОТА). 1973.
П., змішана техніка. 80×115.

ОНОВЛЕННЯ. 1974.
П., о. 80×68.

СТРАТА ОЛЕКСИ БОРКАНЮКА. 1974.
П., о.
Спілка художників УРСР.

РАНОК НА ФЕРМІ. 1974.
К., темпера. 90×135.

ЗУСТРІЧ ВИЗВОЛИТЕЛІВ В СЕЛІ РАКОШИНО
НА ЗАКАРПАТТІ. Ескіз композиції. 1974.
К., темпера. 50×79.

ГІРСЬКЕ СЕЛО. 1975.
П., о. 44×55.

РАНОК. 1975.
П., о. 48×57.

СРІБНІ ГОРИ. 1975.
П., о. 50×70.

ПОРТРЕТ ЗАСЛУЖЕНОГО ХУДОЖНИКА УРСР
Ф. МАНАЙЛА. 1976.
П., змішана техніка. 103×83.
Закарпатський художній музей. Ужгород.

КАКТУСИ. 1976.
П., о. 80×70.

ЗИМА. 1976.
П., о. 90×100.

БІЛЯ ВІКНА. 1976.
П., о. 99×76.

ДОБРИЙ РАНОК. 1976.
П., змішана техніка. 90×120.

ПОРТРЕТ ХУДОЖНИКА Е. КОНТРАТОВИЧА.
1976.
П., о. 110×80.
Закарпатський художній музей. Ужгород.

ЗІВ'ЯЛІ ХРИЗАНТЕМИ. 1976.
П., о. 115×67.

СТРАТА ПІДПІЛЬНИКА. 1976.
П., темпера. 100×63.

ВІЮТЬ ВІТРИ. 1976.
П., о. 65×82.

ОСНОВНІ ВІХИ ЖИТТЯ І ТВОРЧОСТІ В. МИКИТИ

- 1931 — 1 лютого народився в с. Ракошино, Мукачівського району (Закарпаття);
- 1947—1950 — Навчався в Ужгородському училищі прикладного мистецтва. Вчителі з фаху А. Ерделі, Й. Бокшай, Ф. Манайло, Е. Контратович;
- 1950 — Вперше бере участь в обласній художній виставці;
- 1951—1954 — Служить в лавах Радянської Армії;
- 1957 — Вперше бере участь у міжобласних та республіканських виставках;
- 1960 — Нагороджений почесною грамотою ЦК ЛКСМУ;
- 1961 — Вперше бере участь у Всесоюзній художній виставці;
- 1961—1975 — Поїздки в Угорщину, Чехословаччину, Румунію;
- 1962 — Прийнятий до Спілки художників УРСР;
- 1970 — Нагороджений почесною грамотою Міністерства культури УРСР та медаллю «За доблестный труд. В ознаменование 100-летия со дня рождения В. И. Ленина»;
- 1973 — Перша персональна виставка в Ужгороді; нагороджений дипломом ЦК ЛКСМУ;
- 1973—1974 — Персональні виставки в Пряшеві і Попрадї (ЧССР);
- 1975 — Указом Президії Верховної Ради УРСР присвоєно почесне звання заслуженого художника УРСР.

На обкладинці:
ЗЕСНЯНІ ТУРБОТИ.
Олія. 1973.

Автор вступної статті та упорядник каталога
Г. Островський
Виставка експонувалася 1979 року у виставочному залі
Спілки художників Української РСР (вул. Червоноар-
мійська, 12).

© Видання Спілки художників Української РСР.
Адреса Спілки: 252034, Київ-34, вул. Чкалова, 71.

Каталог «Владимир Микита» (на українському мові).
БФ 20020. Підписано до друку 12. 12. 78. Зам. 8—399.
Формат 70×90/16. Папір крейдяний. Фіз. ерк. 1,5, умо-
друк. ерк. 1,75, обл. инд. ерк. 3,2. Тираж 2000 прим.
Ціна одного примірника 1 крб.
Фабрика друкованої реклами РВО «Поліграфіка»
Держкомвидаву УРСР. 252067, Київ-67, Виборзька, 84.

Ціна 1 крб.